

28.2.20

לכבוד :

הגב' אילה מוזס
משרד התרבות והספורט

באמצעות דוא"ל igudim2021@gmail.com

הנדון: בחינה מקצועית מחודשת של מבחני התמיכה באיגודים מקצועיים ובאיגודי מוסדות בתחום התרבות

בהמשך להודעתכם מיום 30.1.2020, להלן נייר העמדה מטעם איגוד העורכים - איגוד מקצועות הפוסט בישראל (ע"ר) ("איגוד העורכים" או "האיגוד") בעניין המבחנים לחלוקת כספי תמיכות של משרד התרבות והספורט ("המשרד") לאיגודים מקצועיים בתחום התרבות, כפי שפורסמו על ידכם כנוסח משולב לא רשמי ("מבחני התמיכה").

למען הסדר הטוב, נציין כי על פי בקשתכם, נייר העמדה מחולק בהתאם לפירוט שצוין בהודעתכם הנ"ל.

א. פרטי המוסד ומטרותיו כפי שמופיעות בתקנון המוסד

פרטי המוסד

1. איגוד העורכים - איגוד מקצועות הפוסט בישראל (ע"ר);
2. מספר העמותה אצל רשם העמותות: 580498657

מטרות העמותה

3. לאגד את עורכי התמונה והקול בישראל, לייצגם ולהגן על האינטרסים המקצועיים, האמנותיים והכלכליים שלהם בפני כל גוף או מוסד שיש לו זיקה לקולנוע ולטלוויזיה בישראל.
4. לפעול לתנאי עבודה ותנאי העסקה הולמים לעורכי התמונה והקול בישראל.
5. לתרום לשיפור הידע המקצועי של עורכי התמונה והקול בישראל.
6. לטפח את הסולידריות בין עורכי התמונה והקול בישראל.
7. לעזור ככל הניתן לחבר העמותה בבעיות הקשורות למקצועו ולעיסוקו.
8. ליצור ולטפח קשרים עם ארגונים וגופים בישראל ומחוצה לה לשם קידום מטרות משותפות

9. לטפח את היצירה הישראלית בתחומי הקולנוע והטלוויזיה, בישראל ובעולם.
10. לפעול למען ולהגן על חשיבות היצירה הישראלית בחינוך ובתרבות בארץ.
11. לשמור ולהגן על חופש הביטוי בישראל.

ב. נתוני המוסד

12. מספר חברים - 363.
13. דמי חבר - תשלום חודשי לפי התעריפים הבאים: (א) ש"ח לחבר שאינו חבר באיגוד יוצרים נוסף; (ב) 35 ש"ח לחבר שהינו חבר באיגוד יוצרים נוסף; ו-(ב) 25 ש"ח לסטודנטים.
14. תנאי קבלה לאיגוד - אדם שמלאו לו 18 שנים ושרואה עצמו מועמד להיות חבר בעמותה יפנה לעמותה ויגיש בקשה בכתב להנהלת העמותה על גבי טופס קבלת חברים שנוסח על ידי הועד. במסגרת הטופס, מתבקש המועמד לתאר את ניסיונו במקצועות הפוסט.
15. אופי הפעילות של המוסד -
- 15.1 הגנה וייעוץ לחברי האיגוד - איגוד העורכים מספק לחבריו ייעוץ משפטי מקצועי בנושאים הנוגעים לפעילותם המקצועית, ובכלל זה גם מספק תמיכה משפטית בהליכי גביית כספים (מגורמים להם חברי האיגוד סיפקו שירותים), מקרים של הטרדות מיניות ויישוב סכסוכים.
- 15.2 פעילות משפטית וייצוג בעלי מקצועות הפוסט מול גופי שידור לקידום תנאי העסקה נאותים, קיום הוראות הדין, שוויון הזדמנויות והתנהלות עסקית נאותה ופרסום נוסחים מוצעים להסכמים סטנדרטיים בתחום מקצועות הפוסט.
- 15.3 קידום מצוינות מקצועית - האיגוד מקיים ימי עיון וסדנאות שמקדמים יצירתיות, נהלי עבודה מקצועיים, התנהלות עסקית נבונה ואתית, ניהול זמן וקריירה. כמו כן, באתר האיגוד מתפרסמים על בסיס שוטף מאמרים מקצועיים בתחום מקצועות הפוסט.
16. פרטים נוספים שראוי לציין -
- 16.1 האיגוד משמש כמקור תמיכה מקצועית לעוסקים במקצועות הפוסט, האנימציה וההדמיה. בעולם טכנולוגי שמתנה מיום ליום, גובר חוסר הוודאות הכלכלית והמקצועית. העוסקים בתחום מקצועות הפוסט נאלצים להתמודד לא אחת עם גורמים חזקים, המתנהלים בצורה כוחנית ואשר מנצלים את פערי הכח והמידע הקיימים ביניהם לבין העוסקים בתחום. האיגוד פועל, בין היתר, במטרה לאפשר לעוסקים בתחום כלים מקצועיים שיכולים לסייע להם בהתמודדות זו. כחלק מזה, מעמיד האיגוד לרשות חבריו ליווי וייעוץ משפטי מקצועי, לרבות פרסום של נוסחים סטנדרטיים של חוזים רלוונטיים, בחינה משפטית של חוזים והזמנות

עבודה, שירותי גביית כספים (מגורמים להם חברי האיגוד סיפקו שירותים) ללא עלות, שקיפות ויחס אישי.

16.2. כוחו של האיגוד אינו במספרים. תקציבו מוגבל. מסיבות אלה, האיגוד עושה מאמץ לחסוך בעלויות ככל האפשר (לרבות בכח אדם). להבדיל מאיגודים מקצועיים אחרים (עשירים וחזקים יותר) בתעשייה, האיגוד אינו משקיע ביחסי ציבור, משרדים, פעילות לוביסטית וכיבוד. רובו המוחלט של תקציב האיגוד (המוגבל) מופנה לקידום חברי האיגוד. זוהי מטרת האיגוד וכך הוא פועל.

ג. התאמות/שינויים/תיקונים נדרשים במבחני התמיכה

מבוא

17. חלוקת התמיכות על ידי המשרד לאיגודים נעשות מכח הוראות סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה – 1985 ("החוק").

18. העיקרון המנחה על פי הוראות החוק הנ"ל הוא כי חלוקת התמיכות תיעשה "לפי מבחנים שוויוניים". השוויון אליו מכוון החוק הוא שוויון מהותי. פסק דין מנחה בעניין זה הוא פסק דינו של בית המשפט העליון בע"מ 343/09 הבית הפתוח בירושלים לגאווה וסובלנות נ' עיריית ירושלים (פורסם בנבו, 14.9.2010) ("פרשת הבית הפתוח"). שם קבע בית המשפט (פסקה 34) כי "התמיכה תינתן לסוג של מוסדות ולא תינתן, במישרין או בעקיפין, למוסדות פרטיקולאריים... התמיכה תינתן לפי תבחינים שוויוניים במובן המהותי".

19. בשים לב לעיקרון מנחה זה, הרי שמצב בו יישומו של קריטריון כלשהו במבחני התמיכה מקנה יתרון בעיקר למוסד אחד, הוא מצב לא תקין שמשמעו מתן תמיכה למוסד מסוים. כך גם נקבע בפרשת הבית הפתוח (פסקאות 43 ו-44): "יש לבחון בכל מקרה ומקרה אם תבחין פלוני אינו מגלם הטיה הפועלת לטובת יחידים או קבוצות מסוימים, או לרעתם... יישום התבחינים שאימצה העירייה היא ייחוד של טובת ההנאה למוסדות מסוימות, ובחיי המעשה, כמוה כקריאה בשם".

20. ודוק. אף אם מבחני התמיכה נקבעו מבלי כוונה להפלות בין מוסד אחד לאחר, הרי שעדיין הם עשויים להיפסל, אם יתברר שתוצאותיהם מפלות. כך קבע כבוד הנשיא (בדימוס) ברק בבג"ץ 11163/03 ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 27.2.2006): "לעניין ההפליה, די בתוצאה המפלה... המבחן לקיומה של אפליה הוא מבחן אובייקטיבי המתמקד בתוצאה של מימוש הנורמה העומדת לביקורת. הוא אינו מוגבל למחשבתו הסובייקטיבית של יוצר הנורמה. השאלה אינה אם קיימת כוונה להפלות קבוצה זו או אחרת. השאלה הינה מהי התוצאה הסופית הנוצרת במציאות החברתית".

21. נכון לעת זו ולאחר שמבחני התמיכה כבר יושמו בשנת 2019, ניתן לומר בביטחון כי מבחני התמיכה נכשלו במבחן התוצאה. כפי שעולה מפירוט סכומי התמיכה שנקבעו בשנת 2019

לאיגודים השונים, איגודים מסוימים (שח"ם ואק"ט), נהנים מתוספת של עשרות אחוזים בסכומי התמיכה שנקבעו להם (אק"ט נהנים מעליה של 13%, שח"ם נהנים מעליה של למעלה מ-20%), בעוד שהאיגודים האחרים ספגו ירידה משמעותית, של עשרות אחוזים. לשם ההמחשה, איגוד העורכים ספג ירידה של למעלה מ-30%.

22. כפי שנראה להלן, הסיבה לתוצאתם המפלה של מבחני התמיכה, היא הכללתם של קריטריונים (תבחניים) שיישומם בפועל מקנה יתרון מובהק לאותם איגודים, שנהנו מעליה של עשרות אחוזים בתקציבי התמיכה (שח"ם ואק"ט), על חשבונם של האיגודים האחרים. כפי שפורט לעיל, מבחנים כאלה, שתוצאתם מפלה, הם מבחנים אסורים. יש לתקנם באופן שיבטיח שתוצאותיהם יהיו שוויוניות.

הערות כלליות למבחני התמיכה

23. עניין בסיסי שיש לקחת בחשבון עת ניגשים לבחון בצורה ביקורתית את מבחני התמיכה, הוא ההבדל הדרמטי בין איגוד שח"ם ואיגוד אק"ט ליתר האיגודים (ובפרט איגוד העורכים), בכל הקשור לכמות החברים הפוטנציאליים. בהפקה טלוויזיונית/קולנועית, מועסק עורך אחד בלבד (המיוצג על ידי איגוד העורכים) לעומת עשרות שחקנים (מיוצגים על ידי איגוד שח"ם) ואנשי צוות (מיוצגים על ידי איגוד אק"ט). בהתאם לכך, גם כמות האנשים הפועלים בתחום מקצועות הפוסט בישראל נמוך משמעותית מכמות השחקנים ואנשי הצוות בתעשייה המקומית. על מנת לסבר את האוזן, בישראל פועלים כמה מאות בודדים של אנשים העוסקים במקצועות הפוסט, לעומת אלפי שחקנים ואנשי צוות. בהקשר הזה יש לזכור כי תרומתו של העורך אינה פחותה מתרומתו של השחקן. לעיתים ההיפך הוא הנכון. בשים לב לכך, הרי שכמות החברים באיגוד שח"ם או איגוד אק"ט, אינה אינדיקציה למידת חשיבותם ביחס לאיגודים אחרים. אם כבר, אז קיימת חשיבות גדולה דווקא לפעילות האיגודים בתחומים בהם יש מספר מצומצם של אנשים העוסקים בו. תמיכת האיגוד באנשים העוסקים בתחומים אלה חשובה מאין כמוה לצורך ההגנה עליהם וקידומם המקצועי.

24. ודוק. הקריטריונים הכלולים היום במבחני התמיכה ואופן מדידתם, מקנים יתרון דרמטי ומוחץ לאיגודים שלהם מספר חברים גדול. מדובר בכשל אינהרנטי במבחנים. כפי שנראה להלן, במבחני התמיכה נכללו קריטריונים הנמדדים על פי מספרים מוחלטים, מבלי לקחת בחשבון את ההבדל היחסי בין האיגודים. מדידה נומינאלית שכזו, אינה מקיימת את עיקרון השוויון המהותי העומד בבסיס הוראות החוק. שיטת המדידה צריכה לקחת בחשבון את מספר החברים הפוטנציאלי של האיגוד הרלוונטי. אחרת, משמעה הקניית יתרון פסול לאיגודים מסוימים (אק"ט ושח"ם). זאת בנוסף לעובדה שחלק מהקריטריונים הכלולים במבחני התמיכה, בעצם מהותם מקנים יתרון פסול לאיגודים שח"ם ואק"ט, ללא קשר לשיטת המדידה. שיטת מדידה והחלת קריטריונים שכאלה הם פסולים.

הערות ספציפיות למבחני התמיכה

25. תנאי ט

נכון להיום, איגוד העורכים מקיים את תנאי הסף הקבועים במבחני התמיכה. יחד עם זאת, אנו סבורים כי יש מקום לערוך שינויים ביחס למספר סעיפים:

25.1. סעיף 5(א)(4) קובע כי על האיגוד להראות שביום 1 באוקטובר בשנה התקציבית הקודמת להגשת בקשת התמיכה, היו רשומים באיגוד לפחות 100 חברי איגוד משלמים. בהקשר זה, יש לקחת בחשבון את כמות חברי האיגוד הפוטנציאליים בתחומים השונים. בשים לב לעובדה שבתחום מקצועות הפוסט קיימים בישראל מאות בודדות של אנשים העוסקים בו, אנו מציעים כי במקום התנאי הקבוע בסעיף הנ"ל, ייקבע כי "במועד הגשת בקשת התמיכה, היו רשומים באיגוד 70 חברי איגוד לפחות, המשלמים דמי חבר לאיגוד". תנאי זה יבטיח כי האיגודים הפועלים בתחומים בהם יש מעט עוסקים, יעמדו בתנאי הסף ולא ייפסלו מראש.

25.2. סעיף 5(א)(8) קובע כי תקציבו השנתי של האיגוד בגין הפעולה הנתמכת יהיה 100,000 ש"ח לפחות. "תקציב שנתי" מוגדר במבחני התמיכה כסך כל ההכנסות של האיגוד בגין הפעולה הנתמכת, ובכלל זה גם תמיכות ותקציבים ציבוריים והכנסות עצמיות. סעיף זה מקנה יתרון מובהק לאיגודים הנהנים מהכנסות נוספות לדמי החבר (כמו לדוגמא תמיכות מרשויות מקומיות, מפעל הפיס, תמלוגים ועוד, מהם נהנה איגוד שח"ם לדוגמא באופן קבוע). אלה הכנסות מהן איגוד העורכים לא נהנה. בשים לב לכך, אנו סבורים כי במקום בחינת סכומו המוחלט של התקציב כתנאי סף כאמור לעיל, ייקבע תנאי לפיו דמי החבר השנתיים ששולמו לאיגוד בגין השנה התקציבית הקודמת להגשת בקשת התמיכה, היו בסך מצטבר של 100,000 ש"ח לפחות.

25.3. סעיף 5(א)(6) קובע כתנאי סף שלפחות 70% מכלל ההוצאות המוכחות של איגוד (שאינן הוצאות הנהלה וכלליות) שימשו לצורך ביצוע הפעולות הארגוניות המפורטות במבחנים, לא כולל פעילות שדלנות (לובי). בהקשר זה נציין כי פעילות לובי היא לעיתים הכרחית לאיגוד לצורך קידום חקיקה המיועדת לקדם ולהגן על חברי האיגוד. בהקשר זה אנו מציעים לקבוע כי פעילות לובי תיכלל במסגרת ההוצאות כאמור, ובלבד שלא תעלה על 10% מכלל ההוצאות המוכחות (שאינן הוצאות הנהלה וכלליות).

26. עקרונות גובה התמיכה

26.1. סעיף 7(א) קובע כי לצורך חישוב גובה התמיכה באיגוד, יחושב, בשלב ראשון, שיעור התמיכה הראשוני של האיגוד בכל אחד מהמשטנים הקבועים במבחני התמיכה. שיעור תמיכה זה יחושב, לפי הסעיף הנ"ל, לפי יחס הניקוד שצבר האיגוד בכל משתנה, לבין סך כל הניקוד שצברו כלל האיגודים באותו משתנה. אופן חישוב הניקוד בכל משתנה צריך להיעשות בצורה יחסית למספר החברים הפוטנציאליים באיגוד. חישוב בערכים מוחלטים, מבלי לקחת בחשבון את מספר החברים

הפוטנציאליים, בהכרח מעניק יתרון לא הוגן ופסול לאיגודים ספציפיים (שח"ם ואק"ט).

26.2. סעיף 7(ד) מבטיח הגנה תקציבית, אחת לכל ארבע שנים, במקרה בו יופחת שיעור התמיכה באיגוד מסוים ביותר מ-20% לעומת שיעור התמיכה שקיבל אותו איגוד בשנה התקציבית הקודמת. מדובר בהגנה חשובה והאיגוד מברך על הכללתה במבחנים. יחד עם זאת, אנו סבורים כי בשים לב לעובדה שמבחני התמיכה שונים מהותית ממבחני התמיכה שהיו נהוגים עד לאחרונה, יש מקום לקבוע כי במהלך חמש השנים ממועד כניסת המבחנים הסופיים לתוקף (שבכל מקרה יהיה לאחר השלמת תהליך הבחינה הנוכחי), תינתן ההגנה הנ"ל ללא המגבלה הקובעת כי הגנה כזו תינתן רק אחת לארבע שנים רצופות.

26.3. סעיף 7(ח) מבקש להבטיח ששיעור התמיכה של המשרד לא יעלה על 75% מן ההוצאות המוכחות בפועל של האיגוד. תנאי זה מעניק יתרון משמעותי לאיגודים שלהם הוצאות גבוהות (ובראשם איגוד שח"ם ואיגוד אק"ט) ויוצר למעשה תמריץ לאיגודים "לנפח" את הוצאותיהם. איגוד כמו איגוד העורכים, שמלכתחילה פועל במסגרת של תקציב מצומצם ופועל על מנת לצמצם הוצאותיו, נפגע משמעותית מהגבלה שכזו. אנו מציעים לקבוע שבכל מקרה, אף איגוד לא יזכה לקבל יותר מעשרה אחוזים מכלל תקציב התמיכות של המשרד. בדרך זו ניתן יהיה להבטיח שלא יינתן יתרון חריג ובלתי סביר לאיגוד מסוים וכן ששיעור התמיכה יהיה ביחס הולם לסכום ההכנסות מדמי החבר שהתקבלו באותו איגוד (להבדיל מהכנסות מסוגים אחרים, מהן נהנים רק איגודים מסוימים).

27. המשתנים בתחשיב הבסיסי

27.1. משתנה 8(ב) - מספר הפעולות הארגוניות הקבוצתיות - משתנה זה כולל סוגים שונים של פעילויות, שקיומן על ידי האיגוד מקנים לו ניקוד. להלן התייחסותנו למשתנה זה:

27.1.1. אנו סבורים כי ניקוד לפי המספר המוחלט של הפעילויות שהתקיימו מקנה יתרון פסול לאיגודים עם מספר חברים גדול (כמו שח"ם ואק"ט), שלהם היכולת לארגן ולהוציא לפועל פעילויות רבות. אנו סבורים כי יש להעניק את הניקוד במשתנה זה בצורה יחסית למספר חברי האיגוד (לדוגמא - X נקודות יינתנו לאיגוד שיעמוד במספר מינימלי של ימי עיון בשנה, כאשר מספר ימי העיון ייקבע לפי גודל האיגוד; וכך ביחס לכל סוג אחר של פעילות).

27.1.2. יום עיון - הגדרתו של יום עיון במבחני התמיכה, מחייבת כי ישתתפו בו לפחות 5% מחברי האיגוד ובכל מקרה לפחות 40 חברי איגוד. לשם ההמחשה, נכון להיום, 40 משתתפים הם יותר מ-10% מחברי איגוד

העורכים וכ-1.5% מחברי איגוד שח"ם. ברי כי מדובר בדרישה שאינה סבירה, אשר מקנה יתרון מובהק לאיגודים עם מספר חברים גדול (קרי שח"ם ואק"ט). אנו מציעים לקבוע דרישה מינימאלית של 10 משתתפים בכל יום עיון (בדומה להגדרת "סדנה, קורס או השתלמות מקצועית") ואורך פעילות של שעתיים;

27.1.3.

מפגש הכוונה בנושא קבלת תמיכות וגיוס כספים - מפגשים מסוג זה רלוונטיים אך ורק לאיגודים המייצגים אנשים העוסקים בגיוס כספים (כמו לדוגמא איגוד המפיקים ופורום היוצרים הדוקומנטריים). אין למפגשים אלה כל רלוונטיות לאיגוד העורכים. אנו מציעים לבטל סוג זה של מפגשים, שכן משמעו הקניית יתרון לאיגודים מסוימים.

27.1.4.

סיור - הגדרתו של "סיור" לפי מבחני התמיכה מחייבת כי: (א) הסיור ייועד להיכרות תחום העיסוק של האיגוד; (ב) יימשך 3 שעות לפחות; (ג) ישתתפו בו לפחות 15 מחברי האיגוד. הלכה למעשה, קריטריון זה הוכח כפתח למניפולציות ומחולל ההפליה המשמעותי ביותר. כפי שנוכחנו לגלות בעקבות החלת מבחני התמיכה בשנת 2019, אין בידי המשרד יכולת פרקטית לפקח ולאמת את דיווחי האיגודים בנושא זה. המשרד מסתמך בעניין זה על ביקורות עומק שיבוצעו אחת לכמה שנים. ביקורות עומק אינן מאפשרות בדיקה אמיתית של דיווחים אלה, שכן לא אחת מדובר בדיווחים אודות "סיורים" שבוצעו על סט צילומים של הפקות (כך שלצורך אימות קיומו של כל סיור, יש צורך ליצור קשר עם הגורמים הרלוונטיים בכל הפקה, שקשה עד בלתי ניתן להתחקות אחר זהותם לאחר השלמת ההפקה, קל וחומר לאמת מולם קיומו של "סיור" במועד כלשהו בעבר). אנו ביצענו בדיקה של חלק מהדיווחים שנמסרו על ידי שח"ם ואק"ט למשרד במסגרת בקשתו לתמיכה בשנת 2019. מבדיקתנו התברר כי איגודים אלה דיווחו אודות סיורים שבוצעו בסטים של הפקות שונות, כשבפועל, כפי שעלה מבירור מול ההפקות, סיורים כאלה לא נערכו בכלל או אם נערכו, לא קיימו את התנאים הקבועים בהגדרה (מספר מינימלי של משתתפים ומשך מינימלי של סיור). בדרך זו, השיגו איגודים אלה ניקוד נוסף שהגדיל את סכום התמיכה שנקבע לו, על חשבון האיגודים האחרים (ובהם גם איגוד העורכים). זאת ועוד. מלבד הקושי האינהרנטי בביקוח ואימות הדיווחים בנושא זה, הרי שממילא הגדרתו של סיור מורכבת מתנאים שאין לאיגוד העורכים כל יכולת לקיים. ראשית, פעילות מסוג סיורים כלל אינה רלוונטית

לעוסקים במקצועות הפוסט וכיוון שהם עובדים בשעות היום ולאורך כל השבוע ואינם חופשיים לעזוב את מקום עבודתם. בנוסף, הדרישה כי בסיוור שכזה ישתתפו לפחות 15 חברי איגוד היא בלתי סבירה ביחס לאיגוד כמו איגוד העורכים, שהיקף חבריו מצומצם.

27.2. משתנה 8(ג) - מספר הפעולות הארגוניות הפרטניות -

27.2.1. העמדת שירותי ייעוץ לחברי האיגוד, ללא תשלום - כמו במשתנה הנוגע לפעולות קבוצתיות, גם במשתנה זה, הענקת הניקוד צריכה להיבחן לפי היקף הפעילות ביחס למספר החברים באיגוד (לקבוע היקף ייעוץ מינימאלי (לדוגמא, לפי שעות ייעוץ) לצורך קבלת הניקוד, כאשר המספר המינימלי ישתנה בין האיגודים, לפי מספר חברי האיגוד). לצורך אימות ופיקוח על הדיווחים, אנחנו מציעים לדרוש דיווח פרטני לגבי סוגי הייעוץ שניתנו (כולל סוג הייעוץ, זהות היועץ, עניין הייעוץ ומועד בו ניתן).

27.2.2. קיום פעילות ארגונית למען אמנים ותיקים - בתחום מקצועות הפוסט, נושא ה"אמנים ותיקים" כלל אינו רלוונטי. להיפך, בתחום זה, כל שאדם בעל ניסיון רב יותר, כך הוא זוכה להערכה רבה יותר. פעילויות מסוג זה רלוונטיות לשחקנים בלבד. משכך, גם משתנה זה מקנה יתרון מובהק ופסול אך רק לאיגוד שח"ם ויש לבטלו.

27.3. משתנה 8(ד) - מספר הפעולות הארגוניות שיש בהן תרומה לקהילה - איגוד מקצועי, מטבעו, תורם לקהילה בכך שהוא פועל לקידום של חבריו. קל וחומר כאשר עסקינן באיגוד מקצועי כגון איגוד העורכים, הפועל לטובת הגנה וקידום בעלי מקצועות חופשיים, עצמאיים, המתמודדים עם כוחנות עסקית מצד גורמים רבים בתעשייה בהם הם פועלים. אין זה מתפקידם של האיגודים המקצועיים לתרום בדרכים אחרות לקהילה. להיפך, כל פעילות שאינה לטובת קידום מטרת האיגוד, פועלת בניגוד לטובת חבריו (שכן היא גורעת מתקציב האיגוד). אין היגיון בהענקת ניקוד לאיגוד עבור פעילויות שכאלה. יתירה מזאת, גם קריטריון זה מיטיב באופן מובהק עם איגוד שח"ם, המייצג אנשים (שחלק גדול מהם ידוענים פופולריים), העוסקים בתחום שמטבעו קל ופשוט יותר לארגן ולקיים פעילויות "קהילתיות" המזכות בנקודות. אנו סבורים כי יש לבטל משתנה זה.

27.4. משתנה 8(ה) - מיקום הפעולות הארגוניות הקבוצתיות - למעלה מ-80% מחברי איגוד העורכים מתגוררים בגוש דן. נתון זה מבוסס על כתובות רשומות של חברי האיגוד (בפועל, מדובר באחוז גבוה עוד יותר, בשים לב לכך שקיימים חברי איגוד המתגוררים בגוש דן אך מחזיקים בכתובת הרשומה מחוצה לו). בשים לב לכך, אירועים הנערכים מחוץ לגוש דן במקרה של איגוד שמספר חבריו מצומצם, כמו

איגוד העורכים, מושכים מספר זעום של משתתפים (אם בכלל), שלא מאפשר לאיגוד לקיים את התנאים המינימאליים לצורך ההכרה בפעילות לצורך השגת הניקוד במבחני התמיכה. עובדה זו, בצירוף העובדה שאיגוד בעל מספר חברים גדול ותקציב גדול יותר, מחזיק ביכולת לאפשר הסעות לפעילויות, קל וחומר כאשר מדובר באיגוד שחבריו פועלים בכל רחבי המדינה (כמו שח"ם), מביאה לכך שגם קריטריון זה, כמו רבים אחרים שפורטו לעיל, מקנה יתרון מובהק ופסול לאיגוד שח"ם. עידוד הפריפריה היא מטרה חשובה. אך אין זה מתפקיד האיגודים המקצועיים לפעול להשגתה. השארת קריטריון זה מקנה כאמור יתרון פסול לאיגוד שח"ם. יש לבטלו.

27.5. משתנה 8(ו) - הכנסות עצמיות בגין הפעילות הנתמכת - אנו סבורים כי בשים לב לעובדה שהכנסותיהם של חלק מהאיגודים מבוססות, באופן כמעט בלעדי, על דמי החבר, יש להעניק ניקוד גבוה יותר לאיגוד ששיעור דמי החבר (ולא "ההכנסות העצמיות") מתוך כלל הכנסותיו, הוא גבוה יותר ביחס לגודלו (כך שייקבע שיעור מינימאלי של יחס בין דמי חבר לכלל ההכנסות, לפי מספר חברי האיגוד). בחינת "ההכנסות העצמיות" כהגדרתן הנוכחית במבחני התמיכה, מאפשרת לאיגודים שנהנים מהכנסות מסוגים נוספים, מעבר לדמי חבר (כמו לדוגמה הכנסות מתמלוגים, תמיכה ממפעל הפיס, רשויות מקומיות ועוד), ליהנות מיתרון נוסף ופסול. על מנת לנטרל את הכשל המובנה בקריטריון זה, אנו מציעים לעשות שימוש בקריטריון דומה שנקבע במבחנים לחלוקת כספי תמיכות של המשרד במוסדות הפועלים בתחום המוסיקה, בנוסח הבא:

"הניקוד באמת מידה זו יינתן בהתייחס לפעילות הנתמכת בהתאם לשיעור ההכנסות העצמיות של האיגוד מתוך כלל הכנסותיו בשנה התקציבית הקודמת להגשת בקשת התמיכה, לפי הדירוג להלן:

ניקוד	שיעור ההכנסות העצמיות מכלל ההכנסות
0	20% ומטה
1	מעל 20% עד 40%
2	מעל 40% עד 50%
4	מעל 50% עד 60%
6	מעל 60%

לעניין זה "הכנסות עצמיות" - הכנסות מדמי חבר. הכנסות (קבועות או חד פעמיות) שמקורן בהקצבה ממשלתית, הקצבה מרשות מקומית או הקצבה מרשות ציבורית אחרת או שמקורן במפעל הפיס או תשלום תמלוגים (או כל תשלום מקביל) מתאגידי הזכויות (אשכולות, תל"י, אקו"ם וכיו"ב), לא יובאו בחשבון לעניין משתנה זה".

27.6. משתנה 8(ז) - הוצאות בגין הפעילות נתמכת - משתנה זה, גם הוא, פועל לטובת האיגודים החזקים. מטבע הדברים, לאיגודים גדולים (כמו שח"ם) קל יותר "לנפח" הוצאות. אנו סבורים כי די בבחינת שיעור ההכנסות העצמיות ביחס לכלל הכנסות האיגוד, כפי שהצענו לעיל ביחס למשתנה 8(ו). ככל שהצעתנו תתקבל, אנו סבורים כי נכון יהיה לבטל משתנה זה, שכן אין בו צורך.

27.7. משתנה 8(ח) - העמדת חללי פעילות לחברי האיגוד - משתנה זה כלל אינו רלוונטי לחברי האיגוד, אשר עובדים בבתי פוסט או חדרי עריכה פרטיים (מפאת הצורך המקצועי שלהם בציוד טכנולוגי מסוים). במהלך החודשים האחרונים, שוכר איגוד העורכים חללי פעילות, אותם הוא מעמיד לרשות חברי האיגוד. כפי שעלה בבירור במהלך תקופה זו, אין לכך ביקוש מצד חברי האיגוד. משתנה זה גם הוא מפלה בין איגודים שלהם חללים פנויים שניתן להציג ככאלו המועמדים לרשות חברי האיגוד, לעומת איגודים קטנים, כגון איגוד העורכים, שאין באפשרותם להחזיק חללים פנויים שכאלה, בשל מגבלות התקציב (וממילא, כאמור, אין לחברי האיגוד צורך בכך). נכון יהיה לבטל גם משתנה זה.

ד. סיכום

28. כפי שצינו לעיל, העיקרון שצריך להנחות את המשרד עת ניגש הוא למלאכת ניסוח מבחני התמיכה, הוא עיקרון השוויון המהותי. על המשרד לוודא כי הקריטריונים הקבועים במבחנים אינם מקנים לאיגוד ספציפי יתרון על פני איגודים אחרים. כפי שתוארו לעיל ובשים לב לתוצאות יישום המבחנים בשנת 2019, מבחני התמיכה כוללים קריטריונים ושיטות מדידה, אשר מייצרים יתרונות פסולים ודרמטיים לאיגודים ספציפיים (ובראשם שח"ם ואק"ט).

29. חשוב להדגיש. כספי התמיכה של המשרד מהווים חלק גדול ומשמעותי מתקציב פעילות האיגוד. במהלך השנתיים האחרונות, היוו כספי התמיכה כ-40% מסך תקציב האיגוד. כפי שתואר לעיל, יישום מבחני התמיכה הקיימים, מביאים להפחתה של עשרות אחוזים בכספי התמיכה של האיגוד. המשמעות הפרקטית של הפחתה זו היא כי בתוך זמן קצר, לא יוכל עוד האיגוד להמשיך בפעילותו. כל זאת במקביל להתעשרות האיגודים הגדולים (והעשירים ממילא), שח"ם ואק"ט. מדובר בתוצאה מפלה, פסולה ובלתי רצויה. על המשרד לפעול ולתקן את מבחני התמיכה באופן שימנע תוצאה זו.

30. בהתאם לאפשרות שצוינה בהודעת המשרד, נבקש כי יתאפשר לנו להציג את עמדתנו המלאה במסגרת דיון בעל פה.
31. אנו עומדים לרשותכם לכל הבהרה, ככל שתידרש.

בכבוד רב,

נגה בריינס, אחראית קידום מעמד
העורך

איגוד העורכים - איגוד מקצועות
הפוסט בישראל